

Araştırma Makalesi

Öğretmen Eğitiminde Yansıtıcı Günlüklere İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Buket Akoyunlu ¹, Esra Telli ², Nihal Menzi Çetin ³, Gökhan Dağhan ⁴

Öz

Yansıtıcı düşünme becerisi, öğretmen adaylarının “öğretmen gibi düşünmeyi ve davranmayı” farklı yollarla öğrenmelerine ve bunları yansıtmalarına olanak sağlaması bakımından öğretmen eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Bu araştırmanın amacı Öğretmenlik Uygulaması dersinde uygulanan yansıtıcı günlük etkinliklerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemektir. Durum çalışması olarak desenlenen bu araştırma kapsamında 2013-2014 öğretim yılı Bahar döneminde Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde Öğretmenlik Uygulaması dersine kayıtlı olan 20 öğretmen adayının görüşleri, açık uçlu 6 sorunun yer aldığı bir form aracılığıyla toplanmıştır. Bunun yanı sıra, yansıtıcı günlüklerin mesleki yaşamdaki etkisini görebilmek için çalışmaya katılan grup içerisinde öğretmen olarak atanan üç öğretmenle bir yıl sonra görüşmeler yapılmıştır. Toplanan görüşme verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve açık uçlu sorularla eşleşen temalar altında incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları günlükler sayesinde kendilerini bütüncül bir şekilde değerlendirme, kendi gelişimlerini izleme, eleştirel

---

¹ Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, buket@hacettepe.edu.tr

² Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, esratelli@hacettepe.edu.tr

³ Arş.Gör., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, nmenzi@hacettepe.edu.tr

⁴ Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, gokhand@hacettepe.edu.tr

bir bakış açısı kazanma, sorumluluk duygusunu ve yazı yazma becerilerini geliştirme olanağı bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları, birbirlerinin günlüklerinden de deneyim kazandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerle yapılan görüşme sonuçları da yansıtıcı günlüklerin hem kişisel hem de mesleki gelişime katkı sağladığını ortaya koymuştur.

***Anahtar Sözcükler:** Yansıtıcı düşünme, yansıtıcı günlükler, öğretmen eğitimi*

Giriş

Günümüzde birçok disiplin gerçek yaşamla ve/veya iş yaşamıyla ilişkili öğrenme ortamları yaratarak bireyleri geleceğe, içinde yaşadıkları topluma ve iş dünyasına hazırlamaktadır. Öğrencilerden öğrendikleri kuramsal bilgiyi uygulamaya yansıtma beklenmekte ve dolayısıyla yansıtıcı düşünme becerileri ön plana çıkmaktadır. Yansıtıcı düşünme karmaşık ya da önceden kestirilemeyen durumlarda başarılı olabilmede temel becerilerden biridir. Dewey'in (1933) yaparak yaşayarak öğrenme yaklaşımı, yansıtıcı düşünmenin kuramsal temellerini oluşturmaktadır. Dewey'in "Öğrenmeler, deneyimler üzerine yapılan yansıtmalardan oluşur." görüşü yansıtmanın öğrenme üzerindeki etkisini anlayabilmek bakımından önemlidir. Dewey (1933), yansıtıcı düşünmeyi herhangi bir bilgiyi etkin, sürekli ve dikkatli bir biçimde düşünme olarak tanımlamaktadır. Schön (1983), Dewey'in yansıtıcı düşünce konusundaki görüşlerinden etkilenmiş, bireylerin eylemleri üzerinde sürekli yansıtıcı düşünerek elde ettikleri veriler doğrultusunda eylemlerini yeniden şekillendirdiklerini belirtmiştir. Taggart ve Wilson (1998) yansıtıcı düşünmeyi, eğitimle ilgili konularda, sonuçların değerlendirilmesini de içeren mantıklı ve bilgiye dayalı karar alma süreci olarak tanımlamışlardır. Atay (2003) yansıtıcı düşünmeyi, herhangi bir deneyimin hatırlandığı, üzerinde düşünüldüğü ve genellikle belli bir amaç göz önüne alınarak değerlendirildiği süreç; Lee (2005) ise, kişinin duruma göre deneyimlerine tekrar başvurması (hatırlama), kişinin deneyimleri arasında ilişki kurması (akla uydurma) ve kişisel değişim ve gelişim amacıyla deneyimlerini kullanması (yansıtma) bölümlerinden oluşan aşamalı bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Yansıtıcı düşünme belli bir alanda uzmanlaşmış herkesin gelişimi açısından önemlidir. Çünkü, yansıtıcı düşünme becerileri, bireyin düşünme ve öğrenme süreçlerine ilişkin farkındalığına ek olarak, bu süreçlerdeki zayıf ve güçlü yönlerini belirlemesi ve geliştirmek için planlama yapmasını gerektiren bir tür kendini değerlendirme becerisini kapsamaktadır. Ayrıca, 21. yüzyılda öğrencilerin problem çözebilme, araştırma, sorgulama, düşünme, neyi nasıl öğrendiğinin farkında olma gibi becerilerle donanmış olmaları beklenmektedir. Bu gereklilikler de yansıtıcı düşünmenin önemini gündeme getirmektedir. Öğrencilere yansıtıcı düşünme becerilerinin kazandırılması, onların düşüncelerini, sorgulamalarını ve karar vermelerini sağlayacaktır (Duban ve Yanpar Yelken, 2010). Öğrencilere bu becerilerin kazandırılabilmesi için öğrenme ortamlarının buna uygun olarak düzenlenmesinin ve bu

becerileri öğrencilere kazandıracak öğretmenlerin de yansıtıcı düşünme becerilerine sahip olmalarının gerekliliği açıktır.

Yansıtıcı düşünme kavramı birçok çalışmanın temelini oluşturmuş ve öğretmen eğitiminde çok önemli bir konu olarak ele alınmıştır (Bataineh, El Karasneh ve Barakat, 2007; Köksal ve Demirel, 2008; Duban ve Yanpar Yelken, 2010; Gedik, Akhan ve Kılıçoğlu, 2014). Collin ve Karsenti (2011) deneyimleri ifade etmeyi sağlayan yansıtıcı uygulamaların öğretmen eğitiminde kazandırılması gereken zorunlu becerilerden biri olduğunu belirtmişlerdir. Yansıtıcı düşünme kuşkusuz öğretmen adaylarının yetiştirilmesinde de önemli bir yere sahiptir. Jay ve Johnson'ın (2002) da belirttiği gibi hizmet öncesinde öğretmenlere “öğretmen gibi düşünmeyi” birçok yolla öğretip, öğretmenlerin bunları yansıtmaları sağlanmalıdır. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine sahip olmaları ve bu becerilerini geliştirmeleri, bu becerilerin doğrudan mesleki yaşamlarında öğrenme ortamlarına aktarılabilmesi ve öğrencilere kazandırılabilmesi anlamına gelmektedir.

Öğretmen adaylarına yansıtıcı düşünme becerileri kazandırabilmek için çeşitli etkinlikler kullanılabilir. Günlük ya da ağ günlükleri tutma, videoya alma ve portfolyolar bu etkinliklere örnek olarak verilebilir. Alan yazın incelendiğinde de görülebileceği gibi, yansıtıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında en yaygın kullanılan araçlardan biri yansıtıcı günlüklerdir (Ekiz, 2006; Anılan ve Anagün, 2007; Işıkoğlu, 2007; Lee, 2008; Tok, 2008; Koç ve Yıldız, 2012). Günlükler, öğretmen adaylarının öğrenme süreciyle ilgili sorular sorup, hipotezler geliştirmesine (Lee, 2008), sınıf ortamında karşılaştıkları problemler üzerine daha ayrıntılı düşünmesine (Ekiz, 2006) ve bir öğretmen olarak kendini ifade etmesine yardımcı olmaktadır. Ersözlü ve Kazu'nun (2011) da belirttiği gibi yansıtıcı günlükler, öğretmen adaylarının neyi bilip bilmediklerini, ne düzeyde anladıklarını, zayıf ve güçlü yönlerinin neler olduğunu, kendi öğrenmelerine ilişkin ne tür bilgilere sahip olduklarını, kullandıkları stratejilerin ve amaçlarının neler olduğunu ve bunlara ne düzeyde ulaştıklarını, herhangi bir konu ya da durum hakkındaki duygu ve düşüncelerinin neler olduğunu yazdıkları kayıt defterleridir.

Günümüzde öğretmen adaylarına yansıtıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında ağ günlükleri (bloglar) kullanılmaktadır (Xie, Ke ve Sharma, 2008; Lai ve Land, 2009; Yang, 2009; Bayrak ve Koçak Usluel, 2011). İnsanların, üst düzey teknik bilgilere sahip olmadan, istedikleri bilgileri (metin, video, resim), istedikleri zamanda yazabildikleri günlüğe benzer

bir yapıya ve oldukça kolay bir kullanıma sahip olan ağ günlükleri eğitim alanında kısa sürede dikkat çekmiş (Richardson, 2006), birçok yönden sağladığı esneklik, teknik bilgi gerektirmemesi ve içeriğin bireyselleştirilebilmesi gibi özellikleri ile çeşitli eğitim kademelerindeki öğrenciler için uygun araçlar olarak görülmüştür (Usluel ve Mazman, 2009). Ağ günlükleri, öğrenme sürecini, zaman ve mekânın sınırlılıklarından kurtarmakta, internete ulaşılabilen her ortamda öğrenme devam etmektedir. Ağ günlükleri, bu anlamda, sınıf dışındaki öğrenme faaliyetlerine destek olmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar, ağ günlüklerini kullanırken öğrencilerin, öğrenmenin sorumluluğunu da üzerlerine aldıklarını, düşüncelerini daha rahat ifade ettiklerini, ağ günlüklerinde kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini, yazılarına gelen yorumlar sayesinde izleyenler ile aktif bir etkileşime geçerek, zamanla öğrenme becerilerini geliştirebildiklerini ortaya koymaktadır (Meredith, 2010; Kang, Bonk ve Kim, 2011; Yeo ve Lee, 2014; Jacklinga, Natolia, Siddiquea ve Sciullia, 2014). Ayrıca, öğrencilerin sınıf ortamında öğrendikleri bir konu veya katıldıkları bir tartışma hakkında kendi düşüncelerini, yaptıklarını ve rollerini yansıtabilecekleri günlükler oluşturarak yansıtıcı düşünme becerileri geliştirilebilir. Her öğrenci kendi ağ günlüğünde yaptıkları etkinlik hakkında kendi gelişim süreçlerini değerlendirerek yansıtıcı düşünme sürecini gerçekleştirmeye teşvik edilebilir. Öğrenciler, öğrenme ortamlarına aktif olarak katılarak, deneyimlerini kullanarak yeni bilgiler edinir. Böylece, öğrendiklerinin yeni durumlarda kullanabilmesi sağlanır. Bu yeni bilgiler daha sonraki süreçlerde etkileşimlerle paylaşılır, yeni etkileşimlere girildiği zaman da yansıtıcı düşünme becerileri gelişmeye başlar. Üst düzey düşünme becerilerinden biri olan yansıtıcı düşünme ile öğrenciler ezberden çok kavrayarak öğrenme, bilgiyi kullanma ve karşılaşılan problemleri çözebilme becerilerine sahip olur.

Öğrencilere yansıtıcı düşünme becerilerini kazandıracak öğrenme ortamlarının hazırlanmasında öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eğitimi çok önemlidir. Yansıtıcı düşünme becerisine sahip olan bir öğretmen, öğrenme - öğretme sürecinde çıkabilecek sorunları belirleyip bu sorunların üstesinden gelebilmek için çözüm üretebilir (Shoffner, 2006). Öğretmen adaylarının eğitiminde düzenlenecek öğrenme ortamlarının yansıtıcı düşünme becerileri kazandıracak şekilde düzenlenmesi ile öğretmen olduklarında onların da bu tür öğrenme ortamları düzenlemelerine neden olacaktır. Günlük tutma, video kayıtları, öğrenci gelişim dosyası ve yansıtıcı günlükler, yansıtıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında en fazla kullanılan uygulamalardır. Özellikle yansıtıcı günlükler, öğrenmedeki gelişimi izleme ve kaydetme yoluyla öğrencinin kendi gelişimini görmesine

yardım ettiği gibi, düşünme becerilerini geliştirmeyi ve sürece aktif katılımı da sağlamaktadır. Öğretmen adayları, yansıtıcı düşünme yoluyla öğrendikleri kuramsal bilgileri uygulamada kullanarak beceri kazanabilirler. Özellikle Öğretmenlik Uygulaması derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerini kazandıracak öğrenme ortamlarının düzenlenmesi ve etkinliklerin hazırlanması, öğretmen adaylarının uygulama sırasında bilgi ve becerilerini kullanmalarına, karşılaştıkları sorunları çözmelerine yardımcı olabileceği gibi, öğretmen adaylarının mesleki yeterliklerine de katkıda bulunacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Öğretmenlik Uygulaması dersinde uygulanan yansıtıcı günlük etkinliklerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemektir. Böylece öğretmen eğitiminde yansıtıcı günlük etkinliklerinin daha verimli olacak şekilde düzenlenmesine yönelik öneriler geliştirilebilecektir.

Yöntem

Desen

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması, bir olgunun gerçek yaşam bağlamında, bağlam ve olgunun sınırlarının kesin olarak belli olmadığı durumlarda araştırılması şeklinde ifade edilmekte (Yin, 2003), her aşaması dikkatlice desenlenerek sağlam gerekçelere dayandırılması gereken ve teknik araştırma bilgisi gerektiren bir araştırma yöntemi olarak nitelendirilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada ele alınan durum, öğretmen eğitiminde yansıtıcı günlüklerin kullanımınıdır. Araştırma kapsamında 2013-2014 Öğretim yılı Bahar döneminde Hacettepe Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören ve Öğretmenlik Uygulaması dersine kayıtlı olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 20 öğretmen adayından yansıtıcı günlüklere ilişkin görüşleri alınmıştır. Yapılan uygulamanın öğretmen adaylarının mesleki yaşantılarına etkilerine yönelik görüşlerini görebilmek amacıyla araştırmaya katılan öğretmen adayları arasından Bilişim Teknolojisi öğretmeni olarak atanan üç öğretmen adayından 1 yıl sonra yeniden veri toplanmıştır. Bu üç öğretmen adayı atanma durumu ve ulaşılabilirlik faktörleri göz önüne alınarak belirlenmiş ve kendileriyle çevrimiçi bir sohbet aracıyla görüşmeler yapılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve iki alan uzmanının görüşleri doğrultusunda düzenlenerek son şekli verilen yapılandırılmış bir form ile toplanmıştır. Formda altı açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu sorular ağ günlük uygulamasının olumlu ve olumsuz yönlerine, mesleki ve kişisel gelişime katkısına, ağ günlüklerinin paylaşımına açık olmasının olumlu ve olumsuz yönlerine yönelik olarak hazırlanmıştır. İkinci aşamada ise bu uygulamada yer almış olup daha sonraki süreçte atanan 3 öğretmen ile çevrimiçi ortamda yarı-yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla veri toplanmıştır. Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerde kullanılan yarı-yapılandırılmış görüşme formu, ağ günlük uygulamasının katkısına, derslerde kullanılıp kullanılmadığına, ağ günlüğü yazmaya devam etme durumuna ve önceki yazılan ağ günlüklerine başvurulup başvurulmadığına ilişkin soruları içermektedir.

Araştırma Süreci

Öğretmen adaylarına ders süreci boyunca dört farklı tema verilmiştir. Temalar dersin web sayfasında yayınlanmış ve öğretmen adaylarından verilen temaya yönelik kendi ağ günlüklerini yazmaları ve bağlantı adresini yorum olarak tema altında belirtmeleri istenmiştir. Öğretmen adayları kendi ağ günlüklerini paylaşımına açmışlar ve yorumlara izin vermişlerdir. Böylece tüm öğrenciler diğer öğrencilerin yorumlarını okuyabilmiş ve yorum yapabilmıştır. Öğretmen adayları dönem boyunca aşağıda verilen soruların cevaplarını ağ günlüklerine yazmışlardır;

- İyi bir öğretmen nasıl olmalıdır?
- Öğretmenlik Uygulaması dersi sürecinde aldığımız desteği (fakülte ve uygulama okulu kapsamında) değerlendiriniz.
- Öğretmenlik Uygulaması dersi sürecinde karşılaştığımız zorluklar nelerdir?
- Öğretmenlik uygulaması dersinde ne öğrendiniz? (iletişim, sınıf yönetimi, zaman yönetimi, değerlendirme ve mesleki gelişim açısından).

Dönem sonunda öğretmen adaylarına yapılandırılmış form basılı olarak dağıtılmış ve doldurmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş ve açık uçlu sorularla eşleşen temalar altında incelenmiştir. Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması amacıyla öğrenci görüşlerinin yer aldığı formlar iki araştırmacı tarafından paylaşılmış ve ilk aşamada her araştırmacı ilgili formları analiz ederek, temaların altını doldurmuştur. İkinci aşamada araştırmacılar birbirlerinin analizlerini kontrol ederek analizler üzerinde fikir birliğine varmışlardır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular, belirlenen tema başlıkları altında aşağıda sunulmuştur. Öğretmen adaylarının ağ günlüğü uygulamasına yönelik görüşleri;

- uygulamanın olumlu ve olumsuz yönleri,
- mesleki ve kişisel gelişimlerine katkısı,
- ağ günlüklerinin paylaşımına açık olmasına yönelik görüşleri ve
- atanan öğretmenlerin uygulamaya yönelik görüşleri

şeklinde temalara ayrılarak incelenmiştir.

Ağ günlüğü uygulamasının olumlu ve olumsuz yönleri

Ağ günlüğü uygulamasının olumlu ve olumsuz yönleri başlığı altında ele alınan görüşler Tablo 1 ve Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 1

Ağ Günlüğü Uygulamasına Yönelik Olumlu Görüşler

Görüş	Frekans (f)	Yüzde (%)
Tecrübelerin kayıt altına alınması	9	45
Başkalarının deneyimlerinden çıkarım yapma	8	40
Deneyimleri gözden geçirme	7	35
Duygu düşüncelerini yazı ile ifade etme	3	15
Gerçek problem durumlarıyla karşılaşma	3	15
Özgür bir ortam olması	3	15
Planlı olması	2	10
Motivasyon sağlama	1	5

Görüş	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kullanım kolaylığı	1	5
Kişiselleştirilmiş ortam olması	1	5
Nesnel değerlendirme	1	5
Öğrenmelerin dersle sınırlı kalmaması	1	5
Sorular şeklinde verilmesi yönlendirici	1	5
Süreci derinlemesine inceleme imkânı	1	5
Öğrenmeleri tekrar etme	1	5
Problemleri somutlaştırma	1	5
Çözümleri pekiştirme	1	5
Problem durumları üzerine düşünme	1	5

Tablo 1’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu ağ günlüğü uygulamasını faydalı bulmuş ve hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu bulguyu destekleyen örnek görüşleri aşağıda sunulmuştur.

“Yansıtıcı günlükler, öğretmenlik uygulamasında yaşadığımız deneyimleri sorular ışığında bir araya getirip nesnel bir gözle değerlendirme olanağı sağladı. Bu sayede durumlar üzerine farklı açılardan yorum yapabiliyorduk.”

“Olumlu sonuçlarından birisi de ağ günlüklerinin kolay kullanımının olması, kişiselleştirilebilir bir ortam olması ve özgür ortam olması sayesinde yansıtıcı günlüklerimizi daha içten yazabilmemizdi. Birde ağ günlüğü sayesinde diğer insanların düşündüklerine istediğim gibi yorum yapabiliyor olmamdı. Olumsuz yönü bana göre yoktu.”

Öğrenci görüşlerinden de görülebileceği gibi çoğunlukla ifade edilen görüşler ağ günlüğü ile tecrübelerin kayıt altına alınması, ağ günlüğünün başkalarının deneyimlerinden çıkarım yapma ve deneyimleri gözden geçirme fırsatı sunmasıdır. Diğer olumlu görüşler ağ günlüklerinin duygu ve düşüncelerini yazı ile ifade etme fırsatı sunması, yazılanlarda gerçek problem durumlarıyla karşılaşma ve ağ günlüğünün deneyimlerini aktarmada özgür bir ortam olması şeklindedir. Öğretmen adayları bunların dışında ağ günlüğünün öğretmenlik uygulaması sürecini plana soktuğunu, derse karşı motivasyonu artırdığını, öğrenmelerin dersle sınırlı kalmadığını, uygulamadaki problemleri somutlaştırdıklarını ve çözümleri pekiştirdiklerini, ayrıca ağ günlüğü sayesinde problem durumları üzerinde düşündüklerini ve nesnel bir değerlendirme yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının bazıları da günlüklerinin kullanımına yönelik olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bu görüşler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Ağ Günlüğü Uygulamasına Yönelik Olumsuz Görüşler

Görüş	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yok	11	55
Diğer sosyal ağlar gibi sürekli ziyaret edilen bir ortam olmaması	2	10
Soruların birbirini tekrarlaması	2	10
Fazla iş yükü	1	5
Sıkıcı	1	5
Etkileşim azlığı	1	5

Tablo 2’de görüldüğü gibi olumsuz görüş belirten öğrenciler, ağ günlüğünün diğer sosyal ağlar gibi sürekli ziyaret edilen bir ortam olmadığını, ağ günlüklerinde yöneltilen soruların birbirini tekrar ettiğini ifade etmişlerdir. Diğer olumsuz görüşler ise ağ günlüğünün ders sürecinde fazla iş yükü getirmesi, sıkıcı olması ve ağ günlüğü ortamında etkileşimin az olması şeklindedir.

Öğretmen adaylarının ağ günlüklerinin kullanımına yönelik olumsuz görüşlerine aşağıdaki ifadeler örnek verilebilir.

“Tek olumsuzluk Facebook çevrimiçi olarak sık kullanıldığı ve anlık bildirim yapabildiğimiz için birbirimize yorum yapıp daha sık birbirimizin yazısını okuyorduk. Ağ günlükleri ortamında da bu şekilde bir yol izlenebilirdi.”

“Bu uygulamanın beni biraz yorduğunu ve sıkıldığını hatırlıyorum. Motivasyonum çok düşük olduğu için uygulamaya katılmakta isteksiz davrandığımı hatırlıyorum.”

Ağ günlüğünün öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişimine katkısı

Öğretmen adaylarının ağ günlüğü uygulamasının mesleki ve kişisel gelişimlerine katkısına yönelik düşünceleri Tablo 3 ve Tablo 4’te sunulmuştur. Öğretmen adayları ağ günlüğünün mesleki gelişimlerine katkısını başkalarının paylaşımlarından ve öğretmenlik uygulamasındaki yaşantılarından deneyim kazanma fırsatı olarak gördüklerini ve kendi derslerinde kullanacakları bir uygulamayla tanıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları ağ günlüklerinin öğretmenlik mesleğini benimsemelerine, karşılaştıkları durumları betimlemelerine, eksik yönlerini fark etmelerine ve öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmelerine yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ağ günlüğü yazmanın sınıf ve

zaman yönetimi açısından kendilerine katkı sağladığını, öğrendikleri üzerinde pratik yapma olanağı bulduklarını ve yazmanın kendilerini araştırma yapmaya yönlendirdiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3

Ağ Günlüğü Uygulamasının Mesleki Gelişime Katkısı

Görüş	Frekans (f)	Yüzde (%)
Başkalarının yaşantılarından deneyim kazanma	4	20
Ağ günlüklerini derslerinde kullanma	3	15
Öğretmenlik mesleğini benimseme	3	15
Durum betimleme	2	10
Eksiklikleri fark etme	2	10
Süreç değerlendirme	2	10
Sınıf yönetimi	1	5
Zaman yönetimi	1	5
Pratik yapma imkânı sağlama	1	5
Araştırma yapma	1	5
Rutin dışında deneyimler kazanma	1	5
Bir konuya odaklanma	1	5

Öğretmenlik uygulaması dersinde rutin dışında deneyimler kazandıklarını ve sorun yaşanan konulara odaklanarak konuyu derinlemesine ele aldıklarını ifade edenler de olmuştur. Ağ günlüklerinin öğretmen adaylarının kişisel gelişimlerine katkısı Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Ağ Günlüğü Uygulamasının Kişisel Gelişime Katkısı

Görüş	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kendini değerlendirme	11	55
Kendi gelişimini izleme	6	30
Eleştirel bakış açısı kazanma	4	20
Yazı yazma becerisini geliştirme	4	20
Ağ günlüğü kullanma becerisi	3	15
Öz kontrol	2	10
Özgüven sağlama	2	10
Özeleştiri yapma	1	5
Kendi becerilerinin farkına varma	1	5
Kendi kendine öğrenme	1	5
Ayrıntılı düşünme	1	5
Sorumluluk duygusunu geliştirme	1	5
Yok	1	5

Öğretmen adayları kişisel gelişim açısından ağ günlüğünün kendini değerlendirme, kişisel gelişimini izleme ve eleştirel bakış açısı kazanmalarına katkı sağladığını ve yazı yazma becerilerini geliştirdiğini, düzenli olarak günlük yazmanın kendilerine sorumluluk verdiğini ve öz kontrolü sağladığını ifade etmişlerdir. Bu konudaki öğrenci görüşleri aşağıda özetlenmiştir:

“Yazma becerimi çok geliştirdi. Yazmak hayatım boyunca göz ardı ettiğim bir eylemdi. Öyle ki iyi yazmadığımın bile farkında değildim. Hayatımın o döneminde hem sıklıkla mektup hem de ağ günlüğü yazmam gerekti ve bu beni çok geliştirdi.”

“İnsanın kendi yaşadıklarını yazması kendi kendini değerlendirmesine imkân sağlıyor. Verilen temalardaki sorularla okuldaki yaşantılarımızdan kesitler sunarak nelerde zorlandığımızı yazdık. Zorlandığımız ama başa çıktığımız olayları da yazdık. Diğer arkadaşlarımız da böyle yaptığı için staj zamanında yaşamasak bile ilerde yaşayabileceğimiz sorunlar hakkında fikir sahibi olduk.”

Ağ Günlüğünün Paylaşımına Açık Olmasına Yönelik Görüşler

Öğretmen adayları yansıtıcı günlüklerin Web üzerinden paylaşımına açık olmasını çeşitli açılardan faydalı bulmuşlardır. Bu konudaki görüşler Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5

Ağ Günlüğünün Paylaşımına Açık Olmasına Yönelik Görüşler

Görüş	Frekans (f)	Yüzde (%)
Farklı bakış açıları görme	9	45
Daha özenli olma	2	10
Başkalarından çekinerek eksik ifade etme	2	10
Yazdıklarının geniş kitlelere ulaşması	1	5
Düşünceleri geliştirme	1	5
Deneyim paylaşma	1	5
Gözden kaçan noktaların fark edilmesi	1	5
Ortamda daha fazla zaman geçirme	1	5
Herkes yazdıktan sonra erişime açılmalı, özgün olmak açısından	1	5

Ağ günlüğünde yazılanların herkesin paylaşımına açık olmasının olumlu tarafları farklı bakış açılarını görme, daha özenli yazmaya çalışma, yazılanların geniş kitlelere ulaşması, düşüncelerini geliştirme, deneyimlerini diğerleriyle paylaşma ve uygulama sırasında gözden

kaçan noktaları fark etme şeklinde ifade edilmiştir. Bunun yanında bazı öğretmen adayları yazılanların paylaşımına açık olmasından dolayı düşüncelerini tam olarak ifade edemediklerini, herkesin günlük yazımını bitirmesinin ardından paylaşımına açılmasının daha faydalı olacağını bildirmiştir. Bu konudaki öğrenci görüşleri aşağıda özetlenmiştir:

“ ... birbirimizin yazılarını okuyabiliyor ve yorum yapabiliyor olmamız mesleki anlamda bize birçok katkıda bulundu. Çünkü bireysel olarak yaşadığımız deneyimler dışında farklı yaşantıları ve bu yaşantılarda uygulanan süreçleri görmüş oluyorduk. Bu da bize başkalarının yaşantularından deneyim kazanma olanağı ve “Ben olsam acaba ne yapardım?” diye düşünme imkânı sağlıyordu.”

“J. M. Keynes'in dediği gibi ‘uzun dönemde hepimiz ölmüş olacağız’ ve edindiğimiz birikimin bizimle beraber kaybolup gitmesi bir etkinlik kaybı olacaktır. Bilgi paylaşıldığı zaman bilgidir. Saklandığında ancak sır olarak kalır. Ayrıca sadece öğretmenlerimizden değil, arkadaşlarımdan da öğrendiğim çok şey olduğunu düşünüyorum ben bu süreçte. Onların deneyimleri, tutumları da benim için önemliydi. O yüzden paylaşılması benim için iyi oldu.”

Bunların yanında yazılanların paylaşımına açık olmasının arkadaşlarından çekinerek düşüncelerini eksik ifade etme ve diğerlerinin yazılarından etkilenmek gibi olumsuz noktaları olduğunu ifade edenler de olmuştur.

Atanan Öğretmenlerin Uygulamaya Yönelik Görüşleri

2013-2014 Öğretim yılında bu dersi alan ve Bilişim Teknolojileri öğretmeni olarak atanan üç öğretmenin yansıtıcı günlük uygulamasının mesleki yaşamlarına katkılarına yönelik görüşleri incelendiğinde, öğretmenler uygulamanın yazma becerilerini geliştirdiğini, ağ günlüğü yazmaya devam ettiklerini, imkân olduğu takdirde kendi derslerinde kullanmak istediklerini, önceki günlüklerini sık sık okuduklarını, önceki tecrübeleriyle yenilerini karşılaştırdıklarını ve daha önce yaşadıklarını gözden geçirme olanağı bulduklarını belirtmişlerdir.

“Bu sürecin elbette katkısı oldu. Blogda daha öğretmenliğe adım atmadan önceki görüşlerimle öğretmenlik yaparkenki görüşlerimi karşılaştırabiliyorum.”

“Şu an teknik imkânlarım el vermiyor ama kendi derslerimde de imkân olursa ağ günlüklerini kullanmak istiyorum. Ben kullanırken daha dikkatli yazı yazabildiğimi fark ettim, öğrencilerimin de buna ihtiyacı var.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmen adayları ağ günlüğü uygulamasını büyük oranda olumlu bulurken, bazı öğretmen adayları uygulamanın olumsuz tarafları olduğunu da dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının en fazla dile getirdikleri olumlu özellikler, ağ günlüğü ile tecrübelerin kayıt altına alınması, ağ günlüğünün başkalarının deneyimlerinden çıkarım yapma ve deneyimleri gözden geçirme ve duygu ve düşüncelerini yazı ile ifade etme fırsatı sunması ve ağ günlüğünün deneyimlerini aktarmada özgür bir ortam fırsatı sunması olmuştur. Hourigan ve Murray (2010) yansıtıcı günlük yazmanın bireylerin yazı yazma becerilerini geliştirdiğini ifade etmiştir. Mansor (2011) ise ağ günlüklerinin yansıtıcı düşünme üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında, ağ günlüklerinin yazı yazma becerilerini geliştirmenin yanında öğrencilerin arkadaşlarının ağ günlükleri ile öğrenmelerini zenginleştirdiklerini ortaya koymuştur. Birçok öğretmen adayı ağ günlüğü uygulamasının olumsuz bir yönü olmadığını dile getirirse de birkaç kişi ağ günlüğü ortamının sürekli ziyaret edilen bir ortam olmamasının olumsuz bir durum olduğunu söylemişlerdir. Bu görüş sosyal ağ kullanımının artan bir grafiğe sahip olmasının yanında ağ günlüklerinin bu artışı yakalayamamış olması ihtimali ile açıklanabilir. Ayrıca Facebook gibi bazı sosyal ağ uygulamalarında yer alan anlık bildirim özelliğinin olmaması da öğretmen adaylarını ortama girme konusunda motive edememiş olabilir.

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu ağ günlüğü uygulamasını hem kişisel hem de mesleki gelişimleri açısından faydalı bulduklarını dile getirmişlerdir. Özellikle arkadaşlarının günlüklerini okuyarak onların deneyimlerinden kendilerince çıkarım yapmış olmaları uygulamanın en çok dile getirilen faydalarından biridir. Öğretmen adayları iletişim, sınıf yönetimi, zaman yönetimi ve mesleki açılardan arkadaşlarının problemlerini ve çözüm önerilerini okuyarak diğerlerinin deneyimlerinden çıkarım yaptıklarını ifade etmişlerdir. Chu, Chan ve Tiwari'nin (2012) çalışmasında ağ günlüğü uygulamasını kullanan öğretmen adayları, arkadaşlarının ağ günlüklerini okumanın diğerlerinin problem çözme deneyimlerinden yararlanmayı sağladığını dile getirmişlerdir. Lin ve Shen (2013), benzer bir çalışmayı hemşirelik eğitimi alan bireyler üzerinde gerçekleştirmiş ve bireylerin yansıtıcı ağ günlüklerinin derin öğrenmelerine, mesleki gelişmelerine ve diğer bireylerin bakış açılarını görmelerine yardımcı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen adayları ağ günlüğü sayesinde ders sürecinde öğrendiklerini gözden geçirdiklerini ve süreci değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Bazı öğretmen adayları ağ günlükleri sayesinde dersteki öğrenmeleri

üzerinde öz kontrol sağladıklarını ve ağ günlüğü ortamının kendileri için kişisel bir öğrenme ortamı haline geldiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Tomberg, Laanpere, Ley ve Normak (2013), ağ günlüklerinin öğretmenler için hem ders sürecini kontrol ve koordine etmeyi sağlayan bir araç, hem de kişiselleştirilmiş bir öğrenme ortamı oluşturduğunu belirtmişlerdir. Staj sürecinde ise ağ günlükleri işbirliği, yansıma, iletişim ve sosyal destek aracı olarak kullanılan bir öğrenme aracıdır (Chu, Chan ve Tiwari, 2012). Ağ günlükleri aynı zamanda paylaşımına açık olmasından dolayı da öğretmenlik uygulaması sürecine olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Diğer yandan Xie, Ke ve Sharma (2008), yaptıkları çalışmalarında ağ günlüğü uygulamasının üniversite öğrencilerinin yansıtıcı düşüncelerine ve öğrenme çıktılarında olumlu katkı sağladığını, ancak ağ günlüklerinin paylaşımına açık olmasının yazılanların yansıtıcılığını düşürdüğünü ifade etmişlerdir.

Öğretmenlik Uygulaması dersinin bir deneyim kazanma ve paylaşma süreci olduğu düşünüldüğünde, öğretmen adaylarının görüşlerine göre ağ günlüğünün bu süreç için uygun bir araç olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Deng ve Yuen (2011), ağ günlüğü kullanan öğretmen adaylarının arkadaşlarının ağ günlüklerini okumanın öğrenmelerine olumlu katkı sağladığını ve arkadaşlarından duygusal destek aldıklarını ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Killeavy ve Moloney (2010), göreve yeni başlayan öğretmenlerin ağ günlükleri sayesinde öğretme deneyimleri üzerine yansıtıcı pratiğin geliştiğini ve ağ günlükleri sayesinde meslektaşlardan destek alınan bir uygulama topluluğu kurulduğunu ortaya koymuşlardır.

Yapılan ağ günlüğü uygulamasının etkisini öğretmen adaylarının atandıktan sonraki süreçlerinde de sürdürdüğü görülmüştür. Öğretmenler, imkânları olduğu takdirde kendi derslerinde de bu uygulamadan faydalanmak istediklerini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin önceki ve şimdiki deneyimlerini karşılaştırmak ve yaşadıklarını gözden geçirmek amacıyla önceden yazdıkları ağ günlüklerine başvurmaları, ağ günlüklerinin kendileri için yazılı bir başvuru kaynağı haline geldiğini gösterir niteliktedir. Öğretmen adaylarının en fazla dile getirdiği olumlu özelliğin tecrübelerinin kayıt altına alınması olduğu düşünüldüğünde, bu sonucun kaçınılmaz olduğu görülmektedir.

Sonuçlar öğretmen adaylarına kendi duygu, düşünce ve deneyimlerini yansıtabilecekleri uygulama ortamlarının sağlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Öğretmen adaylarının daha fazla etkileşime girmelerinin desteklenmesi ve fakülte-okul işbirliği sağlanarak, uygulama öğretmenlerinin de sürece dâhil edilmesi önerilebilir. Ayrıca öğrencilerin yansıtıcı

düşünmelerini destekleyecek ve sosyal ağlar gibi daha etkileşimli ve daha çok zaman geçirilen ortamların öğretmen eğitiminde kullanılması gerektiği söylenebilir. Böylece bu ortamların kullanımının sürdürülebileceği de düşünülmektedir.

Kaynakça

- Anılan, H. ve Anagün, Ş.S. (2007). Öğretmen adaylarının kendi mesleki gelişimlerini değerlendirmeleri. *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı*, 261-268.
- Atay, D.Y. (2003). *Öğretmen eğitiminin değişen yüzü*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bataineh, R.F., El Karasneh, M.S. ve Barakat, A.A. (2007). Jordanian pre- service teachers' perceptions of the portfolio as a reflective learning tool. *Asia- Pacific Journal of Teacher Education*, 35(4), 435-454.
- Bayrak, F. ve Koçak Usluel, Y. (2011). Günlük uygulamasının yansıtıcı düşünme becerisi üzerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. 40, 93-114.
- Chu, S.K., Chan, C.K. ve Tiwari, A.F. (2012). Using blogs to support learning during internship. *Computers & Education*, 58(3), 989-1000.
- Collin, S. ve Karsenti, T. (2011). The collective dimension of reflective practice: The how and why. *Reflective Practice: International and Multidisciplinary Perspectives*, 12(4), 569-581.
- Deng, L. ve Yuen, A.H. (2011). Towards a framework for educational affordances of blogs. *Computers & Education*, 56(2), 441-451.
- Dewey, J. (1933). *How we think. A restatement of the relation of reflective thinking to the educative process*, Boston: D. C. Heath.
- Duban, N. ve Yanpar Yelken, T. (2010). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleriyle ilgili görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 343-360.
- Ekiz, D. (2006). Kendini ve başkalarını izleme: Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı günlükleri. *İlköğretim Online*, 5(1), 45-57.
- Ersözlü, Z.N. ve Kazu, H. (2011). İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde uygulanan yansıtıcı düşünmeyi geliştirme etkinliklerinin akademik başarıya etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 141-159.
- Gedik, H., Akhan, N.E. ve Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 4(2), 113-130.

- Hourigan, T. ve Murray, L. (2010). Using blogs to help language students to develop reflective learning strategies: Towards a pedagogical framework. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(2), 209-225.
- Işıkoğlu, N. (2007). The role of reflective journals in early childhood pre-service teachers' professional development. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 7(2), 819-825.
- Jacklinga, B., Natolia, R., Siddiquea, S. ve Sciullia, N. (2014). Student attitudes to blogs: A case study of reflective and collaborative learning. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 40(4), 542-556.
- Jay, J.K. ve Johnson, K.L. (2002) Capturing complexity: A typology of reflective practice for teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 18(1), 73-85.
- Kang, I., Bonk, C.J. ve Kim, M.C. (2011). A case study of blog-based learning in Korea: Technology becomes pedagogy. *The Internet and Higher Education*, 14(4), 227-235.
- Killeavy, M. ve Moloney, A. (2010). Reflection in a social space: Can blogging support reflective practice for beginning teachers?. *Teaching and Teacher Education*, 26(4), 1070-1076.
- Koç, C. ve Yıldız, H. (2012). Öğretmenlik uygulamasının yansıtıcıları: Günlükler. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 223-236.
- Köksal, N. ve Demirel Ö. (2008). Yansıtıcı düşünmenin öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarına katkıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 189-203.
- Lai, T. ve Land, S.M. (2009). *Supporting reflection in online learning environments*. Educational Media and Technology Yearbook (ss.141-154). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lee, H. J. (2005). Understanding and assessing pre-service teachers' reflective thinking. *Teaching and Teacher*, 21(1), 699-715.
- Lee, I. (2008). Fostering preservice reflection through response journals. *Teacher Education Quarterly*, 35(1), 117-139.
- Lin, K.Y. ve Shen, Y.F. (2013). The nursing students' attitude toward using blogs in a nursing clinical practicum in Taiwan: A 3-R framework. *Nurse Education Today*, 33(9), 1079-1082.
- Mansor, A.Z. (2011). Reflective learning journal using blog. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 18, 507-516.

- Meredith, C. (2010). Teaching reflective skills and PDP to international students: How effective is the use of pebblepad? *Brookes eJournal of Learning and Teaching* 2(5).
- Richardson, W. (2006). *Blogs, wikis, podcast and other powerful web tools for classrooms*. California: Corwin Press.
- Schön, D.A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. London: Temple Smith.
- Shoffner, M. (2006). The potential of weblogs in pre-service teachers' reflective practice. In C. Crawford et al. (Eds.). *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference*, 2409-2415. Chesapeake, VA: AACE.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Taggart, G.L. ve Wilson, A.P. (1998). *Promoting reflective thinking in teachers*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, Inc.
- Tok, Ş. (2008). Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına, performanslarına ve yansıtımalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 104-117.
- Tomberg, V., Laanpere, M., Ley, T. ve Normak, P. (2013). Sustaining teacher control in a blog-based personal learning environment. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 14(3), 109-133.
- Usluel, Y.K. ve Mazman, S.G. (2009). Adoption process of web 2.0 tools in distance education, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 818-823.
- Xie, Y., Ke, F. ve Sharma, P. (2008). The effect of peer feedback for blogging on college students' reflective learning processes. *The Internet and Higher Education*, 11(1), 18-25.
- Yang, S.H. (2009). Using blogs to enhance critical reflection and community of practice. *Educational Technology & Society*, 12(2), 11-21.
- Yeo, H. ve Lee, Y.L. (2014). Exploring new potentials of blogs for learning: Can children use blogs for personal information management (PIM)? *British Journal of Educational Technology*. 45(5), 916-925.
- Yin, R.K. (2003). *Case study research: Design and methods*. (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.